

Nytt fra opplysningsarbeidet (Global Education) i Europa

GENEs 27. rundebordskonferanse i Warszawa, 19-21 april 2012

Nr. 1 - 2012

av Arnfinn Nygaard, seniorrådgiver i RORG-samarbeidet og styremedlem i GENE

RORG-samarbeidet har i en årrekke vært deltaker i det europeiske nettverket *Global Education Network Europe (GENE)*, delvis sammen med UD/Norad, som består av utenriks- og kunnskapsdepartementer, bistandsadministrasjoner ("Norad"er) og andre institusjoner og nettverk som har en nasjonal rolle i arbeidet med "Global Education" (GE) i sine respektive land (les mer her: <http://www.gene.eu/>). RORGenes arbeid med Nord/Sør-informasjon dekkes av begrepet "Global Education", men begrepet er videre og omfatter bl.a. også skoleverket og høyere utdanning (formell sektor).

GENE møtes normalt til rundebordskonferanser to ganger i året, der det bl.a. settes av tid til utveksling av informasjon om utviklingen i de ulike landene knyttet til opplysningsarbeidet.

Nedenfor følger en kort rapport med utvalgte nyheter med utgangspunkt i informasjon gitt og delt på GENEs siste rundebordskonferanse (27), som fant sted i Warszawa 19-21. april. Polens «Norad», Polish Aid, var vertskap for konferansen, som denne gang samlet 16 deltakere fra Nederland, Østerrike, Finland, Sverige, Portugal og Den tsjekkiske republikk, samt deltakere fra Polen, med rapporter også fra Tyskland, Belgia, Luxemburg, Storbritannia, Irland, Slovakia, Romania, Estland, Latvia og Litauen.

Innhold:

- 1. Fornyet og forsterket fokus på «globalt borgerskap»**
- 2. Kritisk debatt om begrepet «utvikling»**
- 3. Ny type holdningsundersøkelser i Nederland**
- 4. Samarbeid om begreps- og rolleforståelse i Belgia**
- 5. Ny utviklingspolitikk i Finland**
- 6. Tverrdepartementalt seminar om «samstemt politikk for utvikling» i Belgia**
- 7. Global læring i skolen for globale borgere – Finland i forkant**
- 8. Videreføring av utdanning for bærekraftig utvikling under Rio+20?**
- 9. Maastricht+ 10-konferanse til høsten**

Jeg vil samtidig få gjøre oppmerksom på at vi på RORG-samarbeidets nettsider nå har laget en egen underside om «Europeisk samarbeid», der vi bl.a. vil lenke opp aktuelle og relevante rapporter og dokumenter, se

http://www.rorg.no/RORG_samarbeidet/Europeisk_samarbeid/index.html.

1. Fornyet og forsterket fokus på globalt borgerskap

Opplysningsarbeidet og skoleundervisning om internasjonale utviklingsspørsmål har i mange land primært blitt sett på som viktig for å skape oppslutning om bistandsbevilgninger og utviklingspolitikk generelt. I økende grad begrunnes denne virksomheten nå i utviklingstrekk knyttet til globaliseringen og nye og økte krav til oss som «globale borgere» (verdensborgere / globale medborgere). Dette fokuset på «globalt borgerskap» (globalt medborgerskap) er imidlertid ikke nytt og har særlig vokst fram i tilknytning til utdanningssektoren, slik det bl.a. kom til uttrykk i tittelen på et internasjonalt symposium i *Finland* sist høst om utvikling av læreplaner i lys av globale borgeres kompetansebehov: «Becoming a Global Citizen», se http://www.oph.fi/english/sources_of_information/conferences/becoming_a_global_citizen/programme.

Dette perspektivet på opplysningsarbeidet har nå fått et fornyet og forsterket fokus etter debatt og endringsprosesser i *Nederland* de siste årene. *NCDO* (*Nederlands senter for kunnskap og rådgivning om borgerskap og internasjonalt samarbeid*, se <http://www.ncdo.nl/pagina/english>), som i 40 år har vært den største og viktigste nasjonale institusjonen for finansiering av opplysningsarbeid i Europa, offentliggjorde for kort tid siden rapporten «Global Citizenship – from public support to active participation» (rapporten kan lastes ned her: <http://www.rorg.no/noop/file.php?id=2653>). På et større arrangement i forbindelse med *NCDO*'s 40-årsmerking i Amsterdam 4. februar, pekte *NCDO*'s direktør, *Frans van den Boom*, på at de strukturelle endringene i dagens verden ikke bare krever et nytt paradigme omkring global utvikling, global styring og globalt ansvar, men også et nytt syn på borgerskap og globalt borgerskap (se <http://www.rorg.no/noop/file.php?id=2660>). Rapporten er bl.a. basert på en interessant gjennomgang av litteraturen omkring «globalt borgerskap», så vel som debatten i *Nederland* om utviklingssamarbeid og krav til resultater i opplysningsarbeidet de senere årene.

Rapporten fra *NCDO* har mye til felles med tanker som også har gjort seg gjeldende her i Norge, bl.a. når det gjelder endret fokus fra «oppslutning» (om bistands-/utviklingspolitikken, se f.eks. <http://www.audiencescapes.org/buildsupport>) til «aktiv deltakelse» og fra «endring der» til også «endring her» (jf samstemt politikk for utvikling). Selv om «globalt ansvar» står sentralt kan det imidlertid være verdt å merke seg at endringen i *Nederland* kommer samtidig som det fra regjeringens side varsles et økende fokus på nasjonal egeninteresse. Et kritisk element i rapporten er for øvrig fokuset på «atferdsendring», se nedenfor under «ny type holdningsundersøkelser i *Nederland*».

2. Kritisk debatt om begrepet «utvikling»

«Utvikling» har vært og er et sentralt begrep, som det ofte stilles kritiske spørsmål til. Kritikken har særlig gått på at forestillingene om «utvikling» siden u-hjelpens begynnelse i stor grad har blitt tett knyttet til USAs utviklingsmodell og –ideal, så vel som USAs posisjon som global stormakt. I tillegg har begrepet «utvikling» vært knyttet til en økonomisk vekstmodell som etter manges mening hverken har vært sosialt, økonomisk eller miljømessig bærekraftig, se f.eks. rapporten «Development Dictionary – A Guide to Knowledge as Power»: http://www.colorado.edu/geography/class_homepages/geog_4632_s11/readings/Esteva.pdf. Fra flere land rapporteres det nå om økt og ny kritisk fokus på dette begrepet, bl.a. i *Østerrike*,

der de frivillige organisasjonenes nettverk nå har skiftet navn til «*Globalt ansvar*», bort fra begrepet «utvikling», se http://www.ong-ngo.org/spip.php?page=fiche_pn&lang=en&id_rubrique=57.

3. Ny type holdningsundersøkelser i Nederland

Et forskningsbasert samarbeid i Belgia – *PULSE* - arrangerte i mars en workshop om «måling av effektivitet av opplysningsarbeidet» (Development Education Activities). En del av deres forskningsrapporter og materiell er tilgjengelig også på engelsk, se <http://www.pulse-oplatform.com/#>. Tenkning rundt opplysningsarbeid og måling av resultater av dette er imidlertid i endring, slik det bl.a. nå kommer til uttrykk i Nederland.

I *Nederland* har *NCDO* i en årrekke gjennomført holdningsundersøkelsen «Barometer on Development Co-operation», som har mye til felles med lignende undersøkelser i andre giveland, herunder *SSBs* undersøkelse av «Holdninger til norsk bistand» utført på oppdrag fra *Norad* (se <http://www.ssb.no/uhjelphold/>).

NCDO har nå utviklet et nytt opplegg - «Barometer on Global Citizenship» - med utgangspunkt i den definisjon av begrepet som ble utformet i rapporten om «Global Citizenship»:

«The global dimension of citizenship is manifested in behaviour that does justice to the principles of mutual dependency in the world, the equality of human beings and the shared responsibility for solving global issues.»

Nye forskningsredskaper/spørreskjemaer har blitt utviklet for undersøkelser blant barn (9-12), ungdom (12-17) og voksne (18-70) og de første resultatene er ventet i juni og vil også bli benyttet i studier at effekten (resultater) av opplysningsarbeidet (GE). En fare ved den nye tilnærmingen kan være fokuset på «atferd» og «atferdsendringer». For det første kan dette fokuset på enkeltmenneskers handlinger (medlemskap i NGOer, kjøp av fairtrade-produkter, bruk av kollektivtransport osv) ta fokus bort fra de større nasjonale politiske prosessene og politikken. For det andre kan det bety at enkeltmenneskers «aktive deltakelse» blir redusert til individuelle forbruks- og livsstilsvalg i stedet for aktiv deltakelse i demokratiske og politiske prosesser.

Uansett er den nye tilnærmingen interessant og *NCDO* vil se på mulighetene for å oversette de spørreskjemaer som benyttes til engelsk, slik at også andre kan trekke på dem i sitt arbeid. Foreløpig er skjemaet for barn oversatt og kan fås tilsendt ved henvendelse til RORG-sekretariatet.

4. Samarbeid om begreps- og rolleforståelse i Belgia

I *Belgia* har de frivillige organisasjonene og Utenriksdepartementet samarbeidet om et «*konsensus-notat*» om «Development Education» med fokus på:

- development education definition;
- effectiveness of development education;

- specificity and role of the actors in the development education field;
- complementarity and synergy in development education

Notatet ble ferdig i fjor og ble i mars i år godkjent av *utviklingsminister Paul Magnette*. Notatet er oversatt til engelsk (se <http://www.rorg.no/noop/file.php?id=2656>) og kan kanskje inspirere til debatt om utvikling av et lignende dokument i Norge?

5. Ny utviklingspolitisk handlingsplan i Finland

Det finske parlamentet vedtok i februar en ny utviklingspolitisk handlingsplan for *Finland*, som på Finsk UD's nettsider presenteres slik:

«The action plan reforms the Finnish development policy and cooperation to meet the needs of the changed world and the future, and help countries detach themselves from aid dependency.»

Les mer her:

<http://formin.finland.fi/public/default.aspx?contentid=242135&nodeid=15146&contentlan=2&culture=en-US>

6. Tverrdepartementalt seminar om «samstemt politikk for utvikling» i Belgia

Samstemt politikk for utvikling står på dagsorden i mange land. I *Belgia* har regjeringen i en politisk uttalelse sagt at den vil etablere «en tverrdepartemental konferanse om samstemt politikk for utvikling». Dette er satt på dagsorden for det årlige møtet med nasjonale partnere (stakeholder meeting) i mai, se

http://diplomatie.belgium.be/en/policy/development_cooperation/stakeholders_meeting/.

7. Global læring i skolen for globale borgere – Finland i forkant

Det finske utdanningsstyret (*Finnish National Board of Education – FNBE*) arrangerte 5-7 oktober sist høst, i samarbeid med *GENE*, et internasjonalt symposium om kompetanse for globale borgere: «Becoming av Global Citizen» i Espoo (Hansaari) i Finland, se

http://www.oph.fi/english/sources_of_information/conferences/becoming_a_global_citizen/programme. En sluttrapport med konklusjonene fra symposiet foreligger nå i trykt utgave og vil bli gjort tilgjengelig på nett i løpet av kort tid.

Finland, som scorer høyt på de internasjonale PISA undersøkelsen som kartlegger elevenes kompetanse i ulike fag (se <http://nn.wikipedia.org/wiki/PISA>), gjennomfører i disse dager en omfattende revisjon av sine læreplaner. Det er i den sammenheng svært interessant å merke seg at FNBE stiller seg bak konklusjonen fra Espoo-konferansen sist høst, som bl.a. sier:

«Education must put Global Education at the heart of learning, if it is to be considered quality education.»

I fjor ble det også utarbeidet en håndbok fra FNBEs side: Skolen møter verden – hvilke kunnskaper trenger verdensborgere?, se http://www.oph.fi/publikationer/2011/skolan_moter_varlden.

Også i Sverige pågår det i disse dager en større omlegging av undervisningen i skolen, av enkelte karakterisert som den største endringen siden 1842! Det nye in-ordet er «entreprenørskap», se <http://www.skolverket.se/skolutveckling/entreprenorskap>. Hvordan kan «entreprenørskap» kombineres med «utdanning for bærekraftig utvikling»? Det er av spørsmålene som tas opp i heftet «Lärande för hållbar utveckling» som ble utarbeidet i fjor: <http://www.programkontoret.se/sv/Program-och-stipendier/Program-A---O/Den-Globala-Skolan/Material/>

I Østerrike er Komment (Foreningen for kommunikasjon og utvikling), på oppdrag fra organisasjonen Südwind (<http://www.suedwind-agentur.at/start.asp?ID=15013&b=466>), i gang med en studie blant lærere for å se på:

- Hvilke temaer er viktige?
- Hvordan få de viktige temaene nærmere lærere og lærerutdanningen?
- Hva slags materiale bruker de?

Det tas sikte på at resultatene av undersøkelsen vil bli oversatt til engelsk og offentliggjort i juni.

8. Videreføring av utdanning for bærekraftig utvikling under Rio+20?

Kunnskapsdepartementet jobber for tiden med en revisjon av Norges nasjonale strategiplan for oppfølging av FNs utdanningstiår for bærekraftig utdanning, som også RORG-samarbeidet har vært opptatt av, se <http://www.rorg.no/Artikler/539.html>.

Flere av deltakerne i GENE følger med på prosessen fram mot *Rio+20*, der det i utkastet til sluttdokument er lagt inn tekst om utdanning som tar sikte på oppfølging av FNs utdanningstiår for bærekraftig utvikling. Den relevante teksten ligger i paragraf 98-101, se <http://www.uncsd2012.org/rio20/content/documents/370The%20Future%20We%20Want%2010Jan%20clean.pdf> (The future we want), som også vil kunne være viktig i arbeidet for styrke undervisning knyttet til bærekraftig utvikling spesielt og globale spørsmål generelt i Norge.

9. Maastricht+ 10-konferanse i Lisboa til høsten

For 10 år siden bidro bl.a. UD, i samarbeid med RORG-samarbeidet og GENE, til den såkalte Maastricht-konferansen (Europe-Wide Global Education Congress) arrangert etter initiativ fra *Europarådets Nord/Sør-senter*, som la et første felles grunnlag for videreutvikling av opplysningsarbeidet (GE) i Europa, se <http://www.rorg.no/Artikler/845.html>. Nord/Sør-senteret, i samarbeid med GENE og CONCORDE, planlegger nå en oppfølgingskonferanse i Lisboa 27-28 september. Fokus vil være på framskritt og veien videre i en endret virkelighet.